

מערך שיעור

מסע בזמן אל חולות תל אביב

עוגני השיעור

שכבת גיל: כיתה ג'

ציר מוביל: היישוב שלי – פרק בסיפור הלאומי

רעיון מרכזי: הסיפור ההיסטורי של תל אביב, "העיר העברית הראשונה" 5, מחבר אותי לשורשים של המקום בו אני חי ומעורר גאווה מקומית

נושא: הקמת תל אביב – מהגרלת הצדפים ועד לעיר העברית הראשונה

מיומנויות:

חשיבה יצירתית: המחזה, דמיון מודרך, יצירה אישית.

אוריינות לשונית: הבעה בעל פה, סיפור סיפור, הבנת מושגים היסטוריים.

מודעות חברתית: עבודה בקבוצה, הבנת מושג ההוגנות והקהליות.

ערכים וסוגיות לדיון:

חלוציות ויוזמה: מה גורם לאנשים לעזוב מקום מוכר ולבנות משהו חדש מאפס?

קהילה ושיתוף פעולה: כיצד עזרה הדדית וחזון משותף יכולים להפוך חלום למציאות?

שייכות וגאווה מקומית: כיצד סיפור העבר של העיר שלי קשור לחיים שלי היום?

בין-תחומיות: היסטוריה, ספרות, אמנות, דרמה

עוגני ידע למורה

בשנת 1909 הוקמה **אגודת "אחוזת בית"** ביפו, ביוזמת קבוצת משפחות יהודיות שביקשו להקים שכונת מגורים מודרנית, מסודרת ונקייה, הרחק מצפיפות ורעש העיר העתיקה. מטרת האגודה הייתה לרכוש אדמות צפונית ליפו, לחלקן בין החברים ולבנות בתים עם רחובות רחבים, גינות ותשתיות – חזון חדשני לאותה תקופה.

לאחר רכישת הקרקע, עלתה השאלה – כיצד לחלק את המגרשים בין המשפחות באופן הוגן ושוויוני? חברי האגודה החליטו לערוך הגרלה מיוחדת, שהייתה הוגנת, שקופה וחגיגית. לשם כך הם השתמשו בשני סוגי צדפים:

על **צדפים לבנים** נכתבו שמות המשפחות. על **צדפים אפורים** נכתבו מספרי המגרשים במפה.

במהלך האירוע, כל משפחה שלפה שני צדפים – האחד עם שמה והשני עם מספר המגרש. כך נקבע אילו מגרשים ייבנו על ידי מי.

האירוע הזה, שנערך בחוף הים על רקע דיונות חול, נחשב לרגע סמלי ומכונן בתולדות תל אביב – העיר העברית הראשונה.

פתיחה - מכונת הזמן

מטרה: לעורר סקרנות, ליצור אווירה של מסתורין ולהכניס את התלמידים לעולם הסיפור

מה עושים?

1. מציגים לכיתה את "תיבת המסע בזמן" ואומרים: "היום אנחנו לא נלמד על ההיסטוריה, אנחנו ניסע אליה!".
2. מוציאים את החפצים בזה אחר זה ושואלים: "מה החפץ הזה מזכיר לכם? לאיזו תקופה הוא יכול לקחת אותנו?".
3. מכריזים: "עצמו עיניים, אנחנו נוסעים אחורה בזמן, לשנת 1909, אל חוף הים של יפו..." ומשמיעים רעשי גלים ברקע.

מה צריך?

- תיבת מסע בזמן" (קופסת נעליים מעוטרת).
- חופן חול
- מספר צדפים
- תמונה ישנה של דיונות (נספח 1)
- מפתח ישן
- אמצעי להשמעת רעשי גלים.

למידה פעילה - הגרלת הצדפים הגדולה

מטרה: להמחיש ולהתנסות באופן פעיל וחוויתי בסיפור הגרלת הצדפים, ולהבין את הערכים של הוגנות ושיתוף

מה עושים?

1. **הסיפור:** המורה, כ"מספרת סיפורים מהעבר", מספרת על אגודת "אחוזת בית" ועל הדילמה כיצד לחלק את האדמה (נספח 2). ניתן להציג תמונה להמחשה.
2. **הכנות להגרלה:** מחלקים את הכיתה ל"משפחות מייסדות". כל "משפחה" כותבת את שמה על צדף לבן. המורה רושמת מספרי מגרשים על הצדפים האפורים.
3. **ההגרלה הגדולה:** עורכים הגרלה חגיגית. נציג מכל משפחה מגריל מגרש. המשפחה מסמנת את המגרש שלה על המפה.
4. **בונים את הרחוב הראשון:** כל "משפחה" מציירת את "בית החלומות" שלה. תולים את הציורים על הלוח לפי סדר המגרשים ויוצרים את הרחוב הראשון של העיר.

מה צריך?

- סיפור "הגרלת הצדפים הגדולה" (נספח 2)
- רשימה חלקית של שמות המשפחות המייסדות (נספח 3)
- צדפים לבנים ואפורים (או פתקים בשני צבעים) (נספח 4).
- בריסטול גדול מחולק למשבצות ממוספרות ("מפת המגרשים").
- כלי כתיבה ודפים

עיבוד וסיכום

מטרה: לחבר את הסיפור ההיסטורי להווה של התלמידים, לעבד את החוויה ולחזק את תחושת השייכות

מה עושים?

1. דיון במעגל: "איך הרגשתם בזמן ההגרלה? למה לדעתכם בחרו בהגרלה? מה זה מלמד אותנו עליהם?".
2. מעבר מהעבר להווה: מציגים את התמונה של "פעם והיום" ודנים בשינויים ובצמיחה של העיר.
3. מכתב למייסדים: כל תלמיד כותב על גלוייה משפט למייסדי העיר. אוספים את כל ה"המכתבים" ויוצרים תערוכה כיתתית.

מה צריך?

"תל אביב - פעם והיום"
(נספח 3)

דף "מכתב למייסדים"
(נספח 5)

להמשך המסע

בחרו משפחה אחת מתוך רשימת המשפחות המייסדות שהכרנו בכיתה.

חפשו מידע על המשפחה:

שמות בני המשפחה הבולטים

מאיפה הגיעו לארץ?

מה היה עיסוקם?

תרומתם להקמת תל אביב או לפיתוחה

נספח 2: סיפור "הגרלת הצדפים הגדולה"

דמיינו את עצמכם עומדים על חוף הים, השמש מאירה והחול חמים בין האצבעות. מסביבכם דיונות ענקיות, רוח קלה נושבת ומביאה ריח של מלח מהים.

השנה היא 1909. ארבעים ושש משפחות התכנסו כאן, מחוץ ליפו, עם חלום גדול – לבנות עיר חדשה. עיר עברית ראשונה, עם רחובות רחבים, בתים יפים, עצים ופרחים.

באמצע החוף עומד שולחן עץ ועליו שתי קופסאות.

באחת – צדפים לבנים ועל כל אחד שם של משפחה.

בשנייה – צדפים אפורים עם מספרים.

המורה (או מספר הסיפורים) אומר: "אנחנו כאן כדי להחליט – מי יקבל איזה מגרש. אבל לא נבחר לפי כוח, ולא לפי כסף – נבחר בהגרלה, כדי שכולם יהיו שווים".

משפחה אחרי משפחה מתקדמת לשולחן. יד נכנסת אל הקופסה הראשונה – נשלף צדף לבן עם השם. יד שנייה נכנסת אל הקופסה השנייה – נשלף צדף אפור עם מספר.

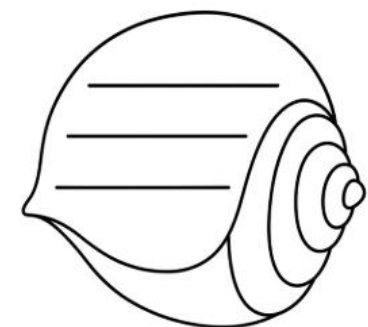
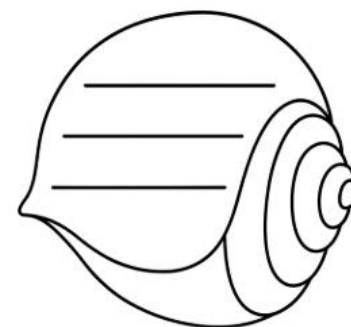
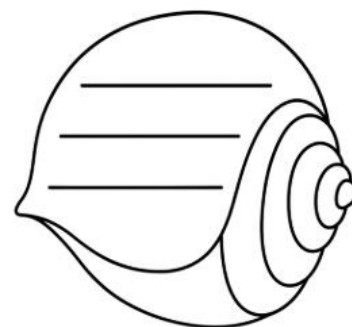
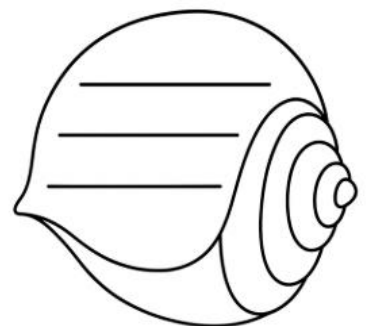
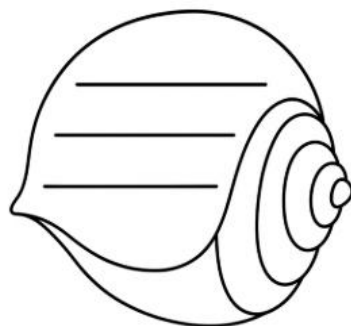
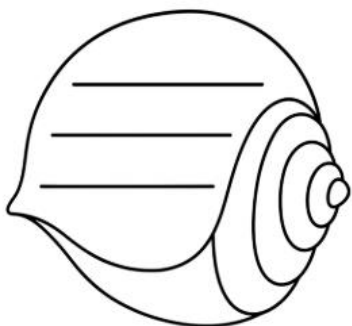
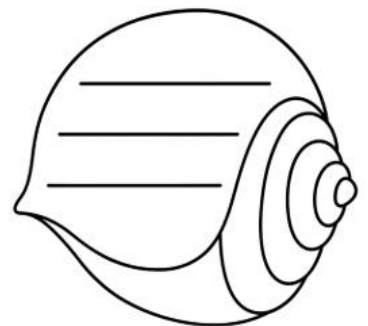
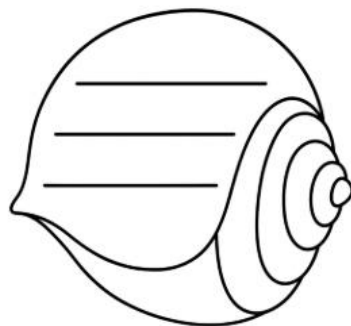
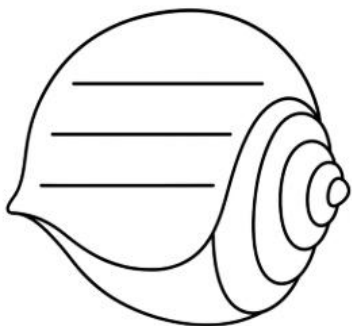
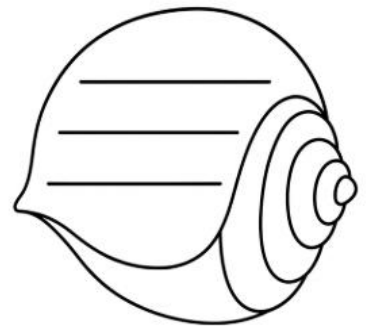
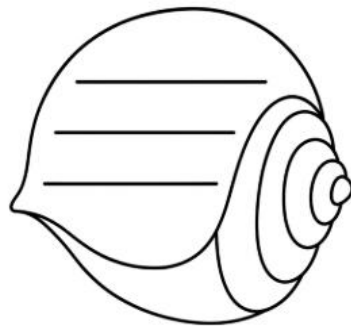
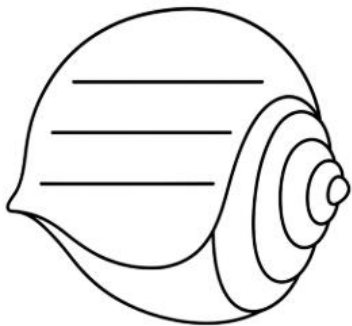
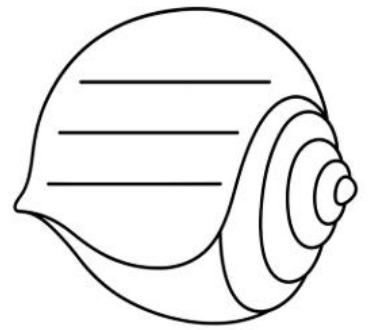
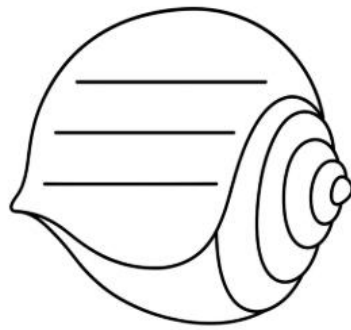
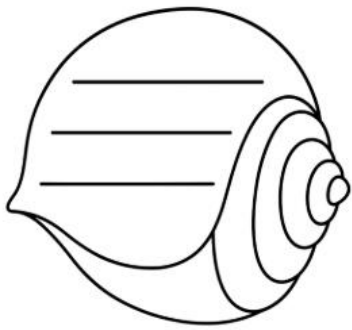
ההמון מוחא כפיים, הילדים צוחקים, ובדיונות כבר מתחילים לדמיין את הבתים החדשים.

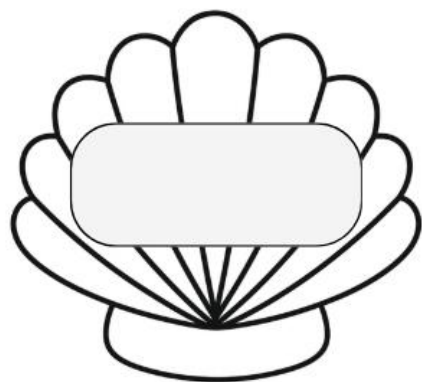
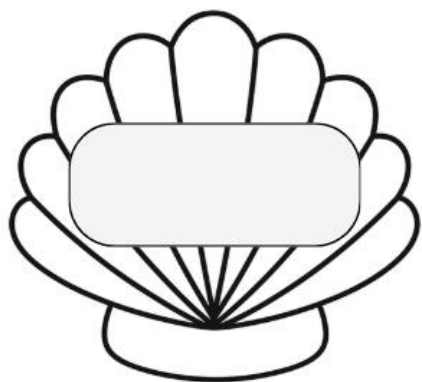
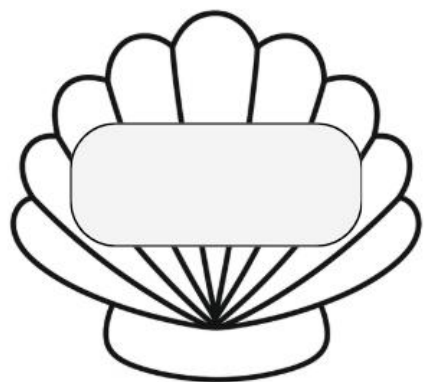
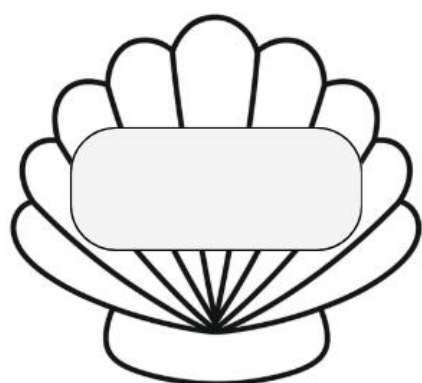
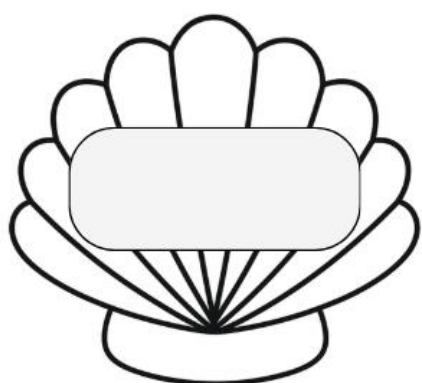
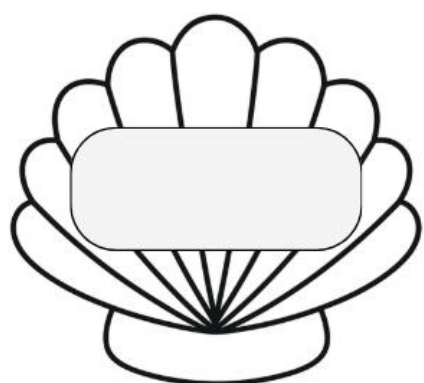
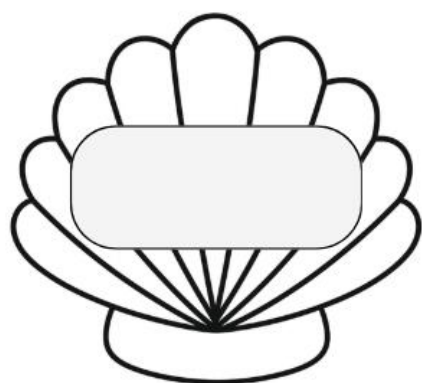
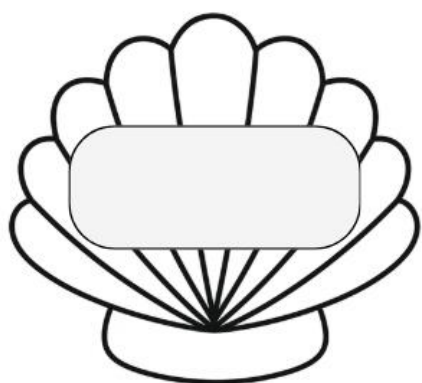
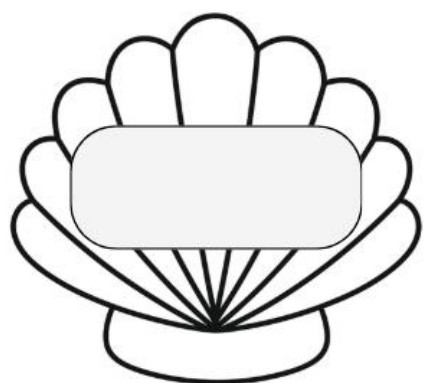
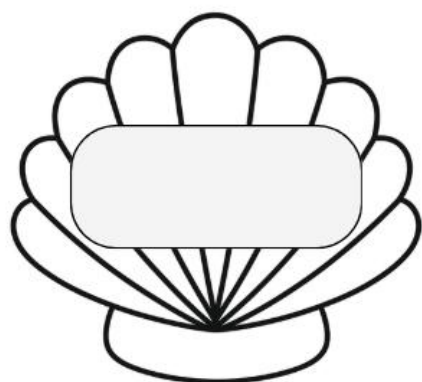
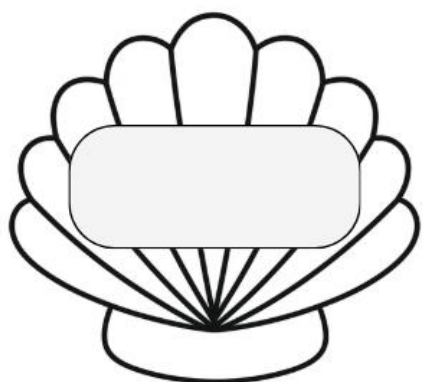
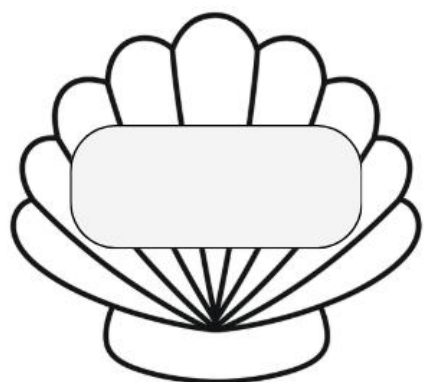
כך, בחוף הים, נולד הרחוב הראשון של תל אביב. חלום קטן שהפך למציאות גדולה.

נספח 3: משפחות מייסדות (רשימה חלקית)

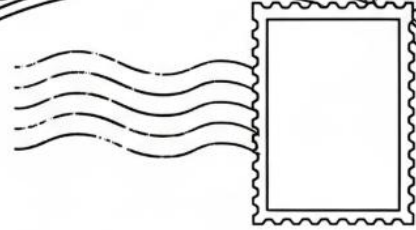
- משפחת דיזינגוף
- משפחת שלוש
- משפחת וייס
- משפחת סומקין
- משפחת אבולעפיה
- משפחת גולדברג
- משפחת בן-ציון
- משפחת חיסין
- משפחת פבזנר
- משפחת ילין

נספח 4: פתקי צדפים לכתיבת שמות המשפחות ומספרי מגרשים

מכתב לאייוסדו תל אביב

מכתב לאייוסדו תל אביב

